

Aanleiding

De huidige overeenkomsten voor de Wmo-voorziening Hulp bij het huishouden zijn in februari 2023 geëindigd. Om de continuïteit van de huishoudelijke ondersteuning te waarborgen, zijn tijdelijke overbruggingsovereenkomsten gesloten. Echter, de stijgende zorgvraag, dubbele vergrijzing en schaarste aan zorgpersoneel maken het noodzakelijk om nu een nieuw beleid en inkoopstrategie te ontwikkelen. Dit is essentieel om de huishoudelijke ondersteuning toekomstbestendig te maken en tijdig in te spelen op de toenemende ondersteuningsvraag. In de huidige vorm wordt de huishoudelijke ondersteuning onbetaalbaar en vanwege de krapte op de arbeidsmarkt onuitvoerbaar. Deze analyse werd ook benoemd en onderstreept door verschillende partners die zijn gesproken als onderdeel van de beleidsmatige heroriëntatie op de huishoudelijke ondersteuning.

Beleidsmatige historie

De gemeente Roosendaal heeft in 2016 overeenkomsten gesloten met diverse dienstverleners voor het leveren van hulp bij het huishouden (hbh plus). Deze overeenkomsten zijn in februari 2023 geëindigd. Vanwege het eindigen van deze overeenkomsten zijn er overbruggingsovereenkomsten gesloten. Deze overeenkomsten zijn medio 2023 in werking getreden en worden, als uitkomst van de uitgevoerde Europese aanbesteding, uitgevoerd door twee van de drie eerder uitvoerende partijen Axxicom en TWB. Deze overbruggingsovereenkomsten zijn afgesloten met als doel om in de tussentijd nieuw beleid te ontwikkelen.

Relevante samenhang met andere beleidsterreinen

Vanuit het landelijke beleid, zoals verankerd in het Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO), wordt ingezet op een herinrichting van de thuiszorg. Dit programma benadrukt het vergroten van de samenredzaamheid van ouderen en het verminderen van de afhankelijkheid van formele zorg. Het Integraal Zorgakkoord (IZA) sluit hierbij aan door op te roepen tot het waarborgen van toegankelijke, betaalbare en toekomstbestendige zorg, met aandacht voor de uitdagingen van een vergrijzende samenleving en een stijgende zorgvraag. Daarnaast sluit deze beweging aan bij de ontwikkelingen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) waarin wordt ingezet op gezond en sterk ouder worden. Dit draagt op preventieve wijze bij aan de doelstelling van het IZA. Deze landelijke ontwikkelingen vormen een belangrijke basis voor het gemeentelijke beleid op het gebied van huishoudelijke ondersteuning.

Lokaal gezien sluit dit beleid aan bij het collegeprogramma 'Zij aan Zij', waarin het bevorderen van positieve gezondheid centraal staat. Dit beleid richt zich erop inwoners te ondersteunen in het behouden van regie over hun leven, zodat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en actief blijven deelnemen aan de samenleving. Ter realisatie hiervan zet de gemeente in op het verbeteren van de mentale fitheid van kwetsbare inwoners en het stimuleren van een gezonde leefstijl. Hierbij wordt verder gekeken dan alleen zorg en welzijn, door ook de leef- en woonomgeving, de sociale context en het onderwijs te betrekken. Deze brede benadering raakt aan meerdere beleidsvelden, waaronder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Gezondheid en Welzijn, en, Bestaanszekerheid en Leefbaarheid.

Het nieuwe beleid voor huishoudelijke ondersteuning moet bijdragen aan de uitvoering van het collegeprogramma 'Zij aan Zij'. Tegelijkertijd dient het in lijn te zijn met andere beleidskaders, zoals het beleidsplan 'Oog voor Elkaar', het Toetsingskader Gezond Leven, de vastgestelde woonzorgvisie en de uitwerking van het regionale Integraal Zorgakkoord (IZA). Door deze samenhang wordt een integrale aanpak geborgd, waarin huishoudelijke ondersteuning niet alleen bijdraagt aan een schoon en leefbaar thuis, maar ook aansluit bij bredere doelstellingen zoals positieve gezondheid, samenredzaamheid en participatie. Het succes van het nieuwe beleid is mede afhankelijk van de verbinding met het voorliggend veld (bijvoorbeeld inwonersondersteuning Roosendaal (IOR) en het Leerhuis¹).

Dit vraagt om een zorgvuldig afgestemd beleid dat zowel lokaal als regionaal de aansluiting maakt met zorg, welzijn, en aanpalende domeinen zoals wonen en onderwijs. Het doel is om, met de huishoudelijke ondersteuning als schakel, te zorgen voor een beleid dat toegankelijk, duurzaam en

effectief is, waarbij inwoners daadwerkelijk in staat worden gesteld om langer zelfstandig thuis te blijven wonen en actief deel te nemen aan de samenleving.

Inhoudelijke beweging van het voorgestelde beleid

We zetten in op een inhoudelijke beweging om de ondersteuningsbehoefte beter te laten aansluiten bij de individuele ondersteuningsbehoefte van inwoners. Het voorstel heeft als doel de huishoudelijke ondersteuning effectiever, efficiënter en doelgerichter in te richten, zodat deze optimaal blijft aansluiten bij de behoeften van inwoners en de veranderende omstandigheden binnen het sociaal domein. Hiermee wordt de huishoudelijke ondersteuning op duurzame wijze toekomstbestendig gemaakt. De ambities en doelen van het nieuwe beleidskaders worden onderstaand samengevat:

- Ondersteuning is gericht op de bredere 'ontwikkeling van de ondersteuningsbehoefte van inwoners waarbij aansluiting met andere vormen van zorg en ondersteuning worden gewaarborgd. Hiermee bedoelen wij de achtereenvolgende ontwikkeling van de inwoner en bijbehorende ondersteuningsvragen. We gaan hierbij uit van één indicatiestelling die meebeweegt met voorgenoemde carrière (en is staat stelt om zorg op en af te schalen).
- Onder prioriteit 9 is vastgelegd dat de gemeente, samen met haar regionale partners, de focus wil verleggen van een ziekte- en zorggerichte benadering naar het stimuleren van zelfregie, samenredzaamheid en participatie.
- Het administratieve proces (bijvoorbeeld het beschikkingsproces) wordt effectief ingericht en zoveel mogelijk naar de achtergrond verplaatst;
- Binnen het sociaal domein ligt de focus op veerkracht en bewegen en wat minder op het bieden van ondersteuning (focus op herstel). De wijze waarop huishoudelijke hulp wordt vormgegeven sluit hier naadloos op aan.
- We richten ons op het welzijn van inwoners en de aansluiting met andere vormen van ondersteuning, conform de uitgangspunten uit het collegeprogramma prioriteit 9 Gezondheid en Ontmoeten.
- De gemiddelde leeftijd waarop inwoners voor het eerst in aanmerking komen voor HO willen we uitstellen.
- Het gebruik en de kosten van HO moeten beheersbaar en voorspelbaar zijn. Hiervoor zetten we bij aanvang stevig in op datasturing en monitoring. Concreet betekent dit dat we de voorgestelde doelen (volgende alinea) actief gaan monitoren.

Op basis van onderstaande effecten zien we of het beleid effectief is:

- De inzet per 100 ouderen (70 plus) neemt af, van 15 gebruikers (2024) naar 12 gebruikers (per 100 inwoners) in 2030;
- De gemiddelde leeftijd waarop inwoners voor het eerst huishoudelijke ondersteuning aanvragen neemt toe van gemiddeld 71.25 jaar (peildatum februari 2025), naar gemiddeld 75 jaar in 2030;
- Bij inwoners waarbij ontwikkelperspectief mogelijk is, neemt de duur dat HO wordt ingezet af.
- Het gebruik en de totale kostenstijging van HO neemt komende jaren (tot 2030) toe maar stijgt maximaal met 18%. In het huidige scenario stijgen de kosten in deze periode met 36%. Deze stijging betreft een ambitie en is geen rekenkundige uitkomst van voorgaande onderliggende doelstellingen. Er zijn immers ook verschillende externe onvoorziene factoren die het beroep op de HO en bijbehorende kosten beïnvloeden.

Argumenten voor de aansluiting op het reeds ingezette beleid

1.1. Het voorstel past in het al reeds ingezette beleid

- Het voorstel past binnen het bestaande beleid, namelijk het collegeprogramma 'Zij aan zij': dit programma heeft als doel om de focus te verleggen van ziekte en zorg naar het bevorderen van positieve gezondheid. Door de ontwikkeling van een nieuw beleid en inkoopstrategie voor huishoudelijke ondersteuning, geven we uitvoering aan prioriteit 9 van het collegeprogramma. Prioriteit 9 luidt als volgt: "Gezond leven zo gemakkelijk mogelijk maken: we gaan uit van

positieve gezondheid, zodat mensen het vermogen ontwikkelen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan” Dit houdt in dat we inwoners ondersteunen zodat zij zelf regie houden over hun leven, waardoor inwoners langer zelfstandig thuis kunnen wonen en actief kunnen deelnemen aan de samenleving.

- Ook sluit het aan op beleidsplan ‘Oog voor elkaar’, het beoogde effect van dit beleidsplan is dat ouderen zo zelfstandig mogelijk blijven functioneren en actief mee kunnen doen in de samenleving.
- Ook is dit beleidsvoorstel aansluitend bij het toetsingskader Gezond Leven en de vastgestelde woonzorgvisie, dit kader beoogt het streven naar dat inwoners van Roosendaal gezond kunnen wonen, leven en oud kunnen worden in een geschikt huis, in een passende omgeving.
- Ook vanuit het landelijk beleid zoals het ‘Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen’ (WOZO) wordt ingezet op het anders inrichten van de thuiszorg. Ook het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond, Actief Leven Akkoord (GALA) roepen op om de toekomst van de zorg en de ondersteuning in Nederland goed, toegankelijk en betaalbaar te houden.
- Het voorstel draagt direct bij aan het thema ‘Gezondheid’ in de vitaliteitskaart door samenredzaamheid te stimuleren.

Argumenten voor de kernprincipes van de nieuwe visie op huishoudelijke ondersteuning

1.1. De nieuwe visie zorgt voor een toegankelijk en snel indicatieproces

Er wordt op dit moment nog onderzocht op welke manier een meer domein overstijgende wijze van indiceren mogelijk is. Sturing op de toegang ziet met name op het kritisch beoordelen van nieuwe aanvragen. Wij nodigen de zorgaanbieders uit om, binnen de wettelijke kaders, de intensiteit en de duur te beperken.

1.2. Inzet en looptijd van indicatie sluit aan op de herstelmogelijkheden

Huishoudelijke hulp wordt afgestemd op de herstelmogelijkheden van de inwoner. Wanneer herstel mogelijk is, wordt de inzet van huishoudelijke hulp tijdelijk en afgebouwd zodra de situatie verbetert, wat bijdraagt aan het bevorderen van samenredzaamheid. Bij inwoners met een beperkt ontwikkelperspectief ligt de focus op het schoonhouden van het huishouden en het waarborgen van de kwaliteit van de dienstverlening, terwijl de sociale problematiek wordt aangepakt door andere voorzieningen. Hierdoor blijft de rol van de huishoudelijke hulp beperkt tot schoonmaken van de woning en signaleren wanneer het minder goed gaat. Het signaleren ziet uitsluitend toe op het doorgeven van gesignaleerde afwijkende situaties.

1.3. Gericht inzet van huishoudelijke hulp

De inzet van huishoudelijke hulp wordt efficiënter door huishoudelijke hulp die zich enkel richt op het effectief schoonhouden van woningen. De hulpverleners vanuit de zorgaanbieders voeren alleen de noodzakelijke taken uit die niet door de inwoners zelf of hun netwerk kunnen worden gedaan. Dit ontlast mantelzorgers (in het kader van samenredzaamheid) en zorgt ervoor dat de huishoudelijke hulp zich focust op de noodzakelijke taken, wat ruimte biedt bij mantelzorgers voor sociale ontzorging.

1.4. Wijkgerichte ondersteuning creëert mogelijkheden

Wijkgerichte ondersteuning maakt het mogelijk om huishoudelijke hulp efficiënter te organiseren, waardoor reistijd wordt verminderd en de schaarse arbeidskrachten beter benut kunnen worden. Dit draagt bij aan een efficiëntere inzet van middelen en zorgt ervoor dat huishoudelijke hulp beter kan inspelen op de specifieke behoeften van een buurt of binnen een woon-/appartementencomplex.

1.5. Een passende bekostigingsvorm waarborgt toegankelijkheid en betaalbaarheid

Het kiezen van een passende bekostigingsvorm is essentieel voor het waarborgen van de toegankelijkheid en betaalbaarheid van huishoudelijke ondersteuning. Populatiegerichte bekostiging

heeft de afgelopen jaren voordelen gebracht, maar ook onzekerheden. Door zorgvuldig verschillende bekostigingsmodellen af te wegen, kan de gemeente zorgen voor een transparant systeem waarin zowel inwoners als zorgaanbieders duidelijkheid krijgen over de zorg die geleverd wordt.

Kanttekeningen

1.1. De aanpak vraagt een omslag in denken, maar biedt tijd voor groei.

Het vraagt inspanning van inwoners en zorgaanbieders om nieuwe werkwijzen te omarmen. Met goede communicatie en een stip op de horizon is deze overgang haalbaar.

1.2. Het is cruciaal dat de communicatie tussen zorgprofessionals, zoals de revalidatiearts, en de gemeente goed op orde is.

Dit om misverstanden of onterecht stopzetten van de hulp te voorkomen. Deze afstemming vergt een hoge mate van samenwerking en kan administratief belastend zijn. Echter, door duidelijke afspraken te maken en structurele communicatiekanalen in te zetten, kan deze belasting effectief worden beheerd en kunnen misverstanden voorkomen worden.

1.3. De keuze voor een bekostigingsvorm vraagt zorgvuldigheid.

Er wordt zorgvuldig nagedacht over alternatieven die zowel de financiële haalbaarheid als de toegankelijkheid voor kwetsbare inwoners garanderen. Door het betrekken van alle relevante stakeholders en het zorgvuldig monitoren van de effectiviteit van de gekozen bekostigingsvorm, kan er gezorgd worden voor een evenwichtige oplossing die zowel duurzaam als toegankelijk is. Op dit moment wordt onderzocht welke bekostigings- en inkoopvorm het beste in staat stelt om de gewenste beweging te realiseren.

Financiën

Deze verwachte stijging zorgt niet alleen voor een forste druk op de financiële middelen maar ook op de steeds krappere wordende arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt en de financiële situatie vragen daarom om een verandering in beleid waarop huishoudelijke hulp terug wordt gebracht naar de kerntaak en uitsluitend gericht is op het schoonmaken van de woning. De veronderstelling is dat hiermee niet alleen het aantal gebruikers minder hard stijgt maar ook het gemiddeld aantal uur per week afneemt. Het daadwerkelijk gebruik zal daarnaast ook verband houden met ontwikkelingen in landelijk beleid en wet- en regelgeving. Hiermee wordt onder andere bedoeld op de landelijke afschaffingen van het abonnementstarief (voor de eigen bijdrage) per 2027.

Na recente (negatieve) bijstellingen is de huidige prognose dat de kosten van de HO bij ongewijzigd beleid stijgen van € 10,6 miljoen in 2025 naar € 14,4 miljoen in 2030 (+36%) op basis van prijspeil 2025 dat de kosten van de HO bij ongewijzigd beleid stijgen van € 10,6 miljoen in 2025 naar € 14,4 miljoen in 2030 (+36%) op basis van prijspeil 2025. De inzet van dit beleid is om de groei van het aantal cliënten en de gemiddelde uren inzet per cliënten te remmen en daarmee de kostenstijging te beperken. De afgelopen jaren nam het aantal inwoners met een HO-indicatie toe met gemiddeld 5,9% per jaar. Eind 2024 ontvingen 2.491 inwoners huishoudelijke ondersteuning. Op basis van de ontwikkelingen afgelopen jaren zouden jaarlijks (netto) circa 150 tot 200 inwoners instromen in HO. Het bestand groeit dan naar ruim 3.400 begin 2030. Op basis van de maatregelen is de doelstelling deze groei af te vlakken met 50%, naar 2.950. Dat zou betekenen dat de jaarlijkse kosten - op basis van prijspeil 2025 - stijgen naar € 12,8 miljoen in plaats van naar € 14,4 miljoen. Deze ontwikkelingen hebben uitsluitend betrekking op de inzet van HO waarbij we er, om deze ontwikkeling mogelijk te maken, vanuit gaan dat de voorliggende voorzieningen niet versoerd worden.

Communicatie

Het beleidskader wordt na het collegebesluit, actief openbaar gemaakt op het openplatform van de gemeente Roosendaal.

Participatie

Bij de totstandkoming van de uitgangspunten zijn verschillende stakeholders betrokken geweest. Intern zijn dit onder andere uw gemeenteraad, de wethouder en het college, de directie en diverse (inhoudelijke/ondersteunende) afdelingen. Ook de consultants spelen een belangrijke rol.

Extern zijn er diverse stakeholders betrokken, zoals potentiële zorgaanbieders van huishoudelijke ondersteuning. Daarnaast zijn ook verschillende partners betrokken die het perspectief en belang van de inwoners hebben ingebracht, zoals KBO, Hart voor de Zorg en de Adviesraad Sociaal Domein. Daarnaast zijn welzijnsorganisaties zoals WijZijn en MEE, aanpalende zorgaanbieders belangrijke partners in dit traject.

Deze participatieve aanpak zorgt ervoor dat alle relevante partijen hun input hebben kunnen geven, wat leidt tot meer draagvlak. Door de actieve betrokkenheid van zowel interne als externe stakeholders, kunnen we ervoor zorgen dat het nieuwe beleid en de inkoopstrategie voor huishoudelijke ondersteuning aansluiten bij de behoeften en verwachtingen van alle betrokkenen.

Vervolg

- **Beleidsregels:** momenteel wordt onderzocht of het beleidskader en de nieuwe overeenkomsten vragen om een herziening van de beleidsregels. Vooral nog is de verwachting dat deze invulling kunnen krijgen binnen de bestaande beleidsregels.
- **Inkoopprocedure:** Op dit moment wordt de best passende inkoopprocedure onderzocht. Zodra de inkoopstrategie is ontwikkeld wordt deze middels een raadsmededeling met u gedeeld.

Bijlagen

1. Beleidskader 'huishoudelijke ondersteuning zoals dat bedoeld is'

